

Mat

Chapter 5

Swahili Interlinear

Reference: Swahili Biblica Neno

- 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος; καὶ καθίσαντος αὐτοῦ,
Akiona na - makundi alipanda juu-ya - mlima na akiketi yeye
[G3708](#) [G1161](#) [G3588](#) [G3793](#) [G0305](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3735](#) [G2532](#) [G2523](#) [G0846](#)
- προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
walikuja-kwake yeye - wanafunzi wake
[G4334](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3101](#) [G0846](#)

Basi Yesu alipoona makutano, alipanda mlimani akaketi chini, nao wanafunzi wake wakamjia.

- 2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς, λέγων,
na akifungua - kinywa chake aliwafundisha wao akisema
[G2532](#) [G0455](#) [G3588](#) [G4750](#) [G0846](#) [G1321](#) [G0846](#) [G3004](#)

Ndipo akaanza kuwafundisha, akisema:

- 3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία
Heri - maskini katika roho kwa-sababu wao ni - ufalme
[G3107](#) [G3588](#) [G4434](#) [G3588](#) [G4151](#) [G3754](#) [G0846](#) [G1510](#) [G3588](#) [G0932](#)
- τῶν οὐρανῶν.
wa mbinguni
[G3588](#) [G3772](#)

“Heri walio maskini wa roho, maana Ufalme wa Mbinguni ni wao.

- 4 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
heri - waombolezao kwa-sababu wao watafarijiwa
[G3107](#) [G3588](#) [G3996](#) [G3754](#) [G0846](#) [G3870](#)

Heri wale wanaohuzunika, maana hao watafarijiwa.

- 5 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν.
heri - wapole kwa-sababu wao watairithi - nchi
[G3107](#) [G3588](#) [G4239](#) [G3754](#) [G0846](#) [G2816](#) [G3588](#) [G1093](#)

Heri walio wapole, maana hao watairithi nchi.

- 6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην; ὅτι αὐτοὶ
heri - wenye-njaa na kiu - haki kwa-sababu wao
[G3107](#) [G3588](#) [G3983](#) [G2532](#) [G1372](#) [G3588](#) [G1343](#) [G3754](#) [G0846](#)
- χορτασθήσονται.
watashibishwa
[G5526](#)

Heri wenye njaa na kiu ya haki, maana hao watatoshelezwa.

- 7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
heri - wenye-huruma kwa-sababu wao watahurumiwa
[G3107](#) [G3588](#) [G1655](#) [G3754](#) [G0846](#) [G1653](#)

Heri wenye huruma, maana hao watapata rehema.

- 8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.
heri – walio-safi katika moyo kwa-sababu wao – Mungu watamwona
[G3107](#) [G3588](#) [G2513](#) [G3588](#) [G2588](#) [G3754](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3708](#)

Heri walio na moyo safi, maana hao watamwona Mungu.

- 9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.
heri – wapatanishi kwa-sababu wao watoto wa-Mungu wataitwa
[G3107](#) [G3588](#) [G1518](#) [G3754](#) [G0846](#) [G5207](#) [G2316](#) [G2564](#)

Heri walio wapatanishi, maana hao wataitwa wana wa Mungu.

- 10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν
heri – waliofukuzwa kwa-sababu-ya haki kwa-sababu wao ni
[G3107](#) [G3588](#) [G1377](#) [G1752](#) [G1343](#) [G3754](#) [G0846](#) [G1510](#)

ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
– ufalme wa mbinguni
[G3588](#) [G0932](#) [G3588](#) [G3772](#)

Heri wanaoteswa kwa sababu ya haki, maana Ufalme wa Mbinguni ni wao.

- 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσιν, καὶ εἴπωσιν
heri ninyi-ni wakati watakapowashutumu ninyi na kuwafukuza na kusema
[G3107](#) [G1510](#) [G3752](#) [G3679](#) [G4771](#) [G2532](#) [G1377](#) [G2532](#) [G3004](#)

πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.
kila ubaya juu yenu wakidanganya kwa-sababu-yangu mimi
[G3956](#) [G4190](#) [G2596](#) [G4771](#) [G5574](#) [G1752](#) [G1473](#)

“Heri ninyi watu watakapowashutumu, na kuwatesa na kunena dhidi yenu mabaya ya aina zote kwa uongo kwa ajili yangu.

- 12 χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς
furahini na shangilieni kwa-sababu – thawabu yenu kubwa katika –
[G5463](#) [G2532](#) [G0021](#) [G3754](#) [G3588](#) [G3408](#) [G4771](#) [G4183](#) [G1722](#) [G3588](#)

οὐρανοῖς; οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
mbinguni hivyo kwa-maana waliwafukuza – manabii – kabla-yenu ninyi
[G3772](#) [G3779](#) [G1063](#) [G1377](#) [G3588](#) [G4396](#) [G3588](#) [G4253](#) [G4771](#)

Furahini na kushangilia kwa maana thawabu yenu ni kubwa mbinguni, kwa kuwa hivyo ndivyo walivyowatesa manabii waliokuwa kabla yenu.

- 13 Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλλας τῆς γῆς; ἐὰν δὲ τὸ ἄλλας μωρανθῇ,
Ninyi ni – chumvi ya nchi lakini-ikiwa na – chumvi ikipoteza-ladha
[G4771](#) [G1510](#) [G3588](#) [G0217](#) [G3588](#) [G1093](#) [G1437](#) [G1161](#) [G3588](#) [G0217](#) [G3471](#)

ἐν τίνι ἀλισθήσεται? εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω,
kwa nini itachumvishwa kwa kitu-chochote haifai tena ila si kutupwa nje
[G1722](#) [G5101](#) [G0233](#) [G1519](#) [G3762](#) [G2480](#) [G2089](#) [G1487](#) [G3361](#) [G0906](#) [G1854](#)

καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.
kukanyagwa na – watu
[G2662](#) [G5259](#) [G3588](#) [G0444](#)

“Ninyi ni chumvi ya ulimwengu. Lakini chumvi ikipoteza ladha yake, yawezaje kurudishiwa ladha yake tena? Haifai tena kwa kitu chochote, ila kutupwa nje ikanyagwe na watu.

- 14 Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω
 Ninyi ni – nuru ya ulimwengu haiwezi kuweza mji kufichwa juu-ya
[G4771](#) [G1510](#) [G3588](#) [G5457](#) [G3588](#) [G2889](#) [G3756](#) [G1410](#) [G4172](#) [G2928](#) [G1883](#)
- ὄρους κειμένη.
 mlima ulioko
[G3735](#) [G2749](#)

“Ninyi ni nuru ya ulimwengu. Mji uliojengwa kilimani hauwezi kufichika.

- 15 οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον-- ἀλλ’ ἐπὶ
 wala hawashiki taa na kuiweka hiyo chini-ya – pishi bali juu-ya
[G3761](#) [G2545](#) [G3088](#) [G2532](#) [G5087](#) [G0846](#) [G5259](#) [G3588](#) [G3426](#) [G0235](#) [G1909](#)
- τὴν λυχνίαν-- καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.
 – kinara na inaangaza wote – katika – nyumba
[G3588](#) [G3087](#) [G2532](#) [G2989](#) [G3956](#) [G3588](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3614](#)

Wala watu hawawashi taa na kuifunika kwa bakuli. Badala yake, huiweka kwenye kinara chake, nayo hutoa mwanga kwa kila mtu aliyemo ndani ya ile nyumba.

- 16 οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν
 hivyo iangaze – nuru yenu mbele-ya – watu ili waone
[G3779](#) [G2989](#) [G3588](#) [G5457](#) [G4771](#) [G1715](#) [G3588](#) [G0444](#) [G3704](#) [G3708](#)
- ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
 yenu – mema matendo na wamtukuze – Baba yenu – aliye–katika
[G4771](#) [G3588](#) [G2570](#) [G2041](#) [G2532](#) [G1392](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G3588](#) [G1722](#)
- τοῖς οὐρανοῖς.
 – mbinguni
[G3588](#) [G3772](#)

Vivyo hivyo, nuru yenu iangaze mbele ya watu, ili wapate kuona matendo yenu mema wamtukuze Baba yenu aliye mbinguni.

- 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας;
 Msi dhani kwamba nilikuja kubatilisha – sheria au – manabii
[G3361](#) [G3543](#) [G3754](#) [G2064](#) [G2647](#) [G3588](#) [G3551](#) [G2228](#) [G3588](#) [G4396](#)
- οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.
 si nilikuja kubatilisha bali kutimiza
[G3756](#) [G2064](#) [G2647](#) [G0235](#) [G4137](#)

“Msidhani kwamba nimekuja kufuta Sheria au Manabii; sikuja kuondoa bali kutimiza.

- 18 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ
 amini kwa-maana ninawaambia ninyi mpaka wakati itakapopita – mbingu na
[G0281](#) [G1063](#) [G3004](#) [G4771](#) [G2193](#) [G0302](#) [G3928](#) [G3588](#) [G3772](#) [G2532](#)
- ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν, ἢ μία κεραία, οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ
 – nchi iota moja au moja nukta haitapita kamwe itapita kutoka –
[G3588](#) [G1093](#) [G2503](#) [G1520](#) [G2228](#) [G1520](#) [G2762](#) [G3756](#) [G3361](#) [G3928](#) [G0575](#) [G3588](#)
- νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.
 sheria mpaka wakati yote yatakapotokea
[G3551](#) [G2193](#) [G0302](#) [G3956](#) [G1096](#)

Kwa maana, amin nawaambia, mpaka mbingu na dunia zitakapopita, hakuna hata herufi moja ndogo wala nukta itakayopotea kwa namna yoyote kutoka kwenye Sheria, mpaka kila kitu kiwe kimetimia.

- 19 ὅς ἐὰν οὖν λύση μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων-- τῶν ἐλαχίστων--
yeyote basi-ikiwa basi atavunja moja ya amri hizi - ndogo-kabisa
[G3739](#) [G1437](#) [G3767](#) [G3089](#) [G1520](#) [G3588](#) [G1785](#) [G3778](#) [G3588](#) [G1646](#)
- καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ
na akawafundisha hivyo - watu mdogo-kabisa ataitwa katika -
[G2532](#) [G1321](#) [G3779](#) [G3588](#) [G0444](#) [G1646](#) [G2564](#) [G1722](#) [G3588](#)
- βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ,
ufalme wa mbinguni lakini-yeyote na wakati atakayetenda na kufundisha
[G0932](#) [G3588](#) [G3772](#) [G3739](#) [G1161](#) [G0302](#) [G4160](#) [G2532](#) [G1321](#)
- οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
huyu mkubwa ataitwa katika - ufalme wa mbinguni
[G3778](#) [G3173](#) [G2564](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0932](#) [G3588](#) [G3772](#)

Kwa hiyo, yeyote atakayevunja mojawapo ya amri ndogo kuliko zote ya amri hizi, naye akawafundisha wengine kufanya hivyo, ataitwa mdogo kabisa katika Ufalme wa Mbinguni, lakini yeyote azitendaye na kuzifundisha hizi amri ataitwa mkuu katika Ufalme wa Mbinguni.

- 20 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ
ninawaambia kwa-maana ninyi kwamba isipozidi isi izidi yenu -
[G3004](#) [G1063](#) [G4771](#) [G3754](#) [G1437](#) [G3361](#) [G4052](#) [G4771](#) [G3588](#)
- δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε
haki zaidi-ya - waandishi na Mafarisayo hamta kamwe ingia
[G1343](#) [G4119](#) [G3588](#) [G1122](#) [G2532](#) [G5330](#) [G3756](#) [G3361](#) [G1525](#)
- εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
katika - ufalme wa mbinguni
[G1519](#) [G3588](#) [G0932](#) [G3588](#) [G3772](#)

Kwa maana nawaambia, haki yenu isipozidi haki ya Mafarisayo na walimu wa sheria, kamwe hamtaingia katika Ufalme wa Mbinguni.

- 21 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις; ὅς δ'
Mlisikia kwamba ilisemwa - wa-zamani Usi ue na-yeyote na
[G0191](#) [G3754](#) [G2046](#) [G3588](#) [G0744](#) [G3756](#) [G5407](#) [G3739](#) [G1161](#)
- ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.
wakati atakayeua anastahili atakuwa - hukumu
[G0302](#) [G5407](#) [G1777](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2920](#)

“Mmesikia walivyoambiwa watu wa zamani kwamba, ‘Usiue. Yeyote atakayeua atapaswa hukumu.’

- 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ
mimi lakini ninawaambia ninyi kwamba kila - anayemkasirikia - ndugu
[G1473](#) [G1161](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G3710](#) [G3588](#) [G0080](#)
- αὐτοῦ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει: ὅς δ' ἂν εἴπῃ τῷ
yake anastahili atakuwa - hukumu na-yeyote na wakati atakayesea -
[G0846](#) [G1777](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2920](#) [G3739](#) [G1161](#) [G0302](#) [G3004](#) [G3588](#)
- ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ; ὅς δ' ἂν
ndugu yake Raka anastahili atakuwa - baraza na-yeyote na wakati
[G0080](#) [G0846](#) [G4469](#) [G1777](#) [G1510](#) [G3588](#) [G4892](#) [G3739](#) [G1161](#) [G0302](#)
- εἴπῃ, Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.
atakayesea Mpumbavu anastahili atakuwa katika - jehanum ya moto
[G3004](#) [G3474](#) [G1777](#) [G1510](#) [G1519](#) [G3588](#) [G1067](#) [G3588](#) [G4442](#)

Lakini mimi nawaambia kwamba, yeyote atakayemkasirikia ndugu yake, atapaswa hukumu. Tena, yeyote atakayemwambia ndugu yake, ‘Raka,’ atapaswa kujibu kwa Baraza la Wayahudi. Lakini yeyote atakayesea ‘Wewe mpumbavu!’ atapaswa hukumu ya moto wa jehanamu.

23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκεῖ
basi-ikiwa basi utaleta - sadaka yako kwenye - madhabahu na-huko
[G1437](#) [G3767](#) [G4374](#) [G3588](#) [G1435](#) [G4771](#) [G1909](#) [G3588](#) [G2379](#) [G2546](#)

μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ,
ukikumbuka kwamba - ndugu yako anayo kitu dhidi yako
[G3403](#) [G3754](#) [G3588](#) [G0080](#) [G4771](#) [G2192](#) [G5100](#) [G2596](#) [G4771](#)

“Kwa hiyo, kama unatoa sadaka yako madhabahuni, ukakumbuka kuwa ndugu yako ana kitu dhidi yako,

24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε.
acha hapo - sadaka yako mbele-ya - madhabahu na nenda
[G0863](#) [G1563](#) [G3588](#) [G1435](#) [G4771](#) [G1715](#) [G3588](#) [G2379](#) [G2532](#) [G5217](#)

πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου; καὶ τότε ἔλθων, πρόσφερε τὸ δῶρόν
kwanza upatane - ndugu yako; na ndipo ukija utoe - sadaka
[G4412](#) [G1259](#) [G3588](#) [G0080](#) [G4771](#) [G2532](#) [G5119](#) [G2064](#) [G4374](#) [G3588](#) [G1435](#)

σου.
yako
[G4771](#)

iache sadaka yako hapo mbele ya madhabahu. Enda kwanza ukapatane na ndugu yako; kisha urudi na ukatoe sadaka yako.

25 ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ, ἕως οὗ εἰ μετ’
kuwa na-urafiki - mshitaki wako haraka wakati uko wewe-ni pamoja-naye
[G1510](#) [G2132](#) [G3588](#) [G0476](#) [G4771](#) [G5035](#) [G2193](#) [G3755](#) [G1510](#) [G3326](#)

αὐτοῦ, ἐν τῇ ὁδῷ; μή ποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικός τῷ
yeye katika - njia usi wakati wewe akukabidhi - mshitaki kwa
[G0846](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3598](#) [G3361](#) [G4219](#) [G4771](#) [G3860](#) [G3588](#) [G0476](#) [G3588](#)

κριτῇ, καὶ ὁ κριτῆς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.
hakimu na - hakimu kwa askari na katika gereza utapigwa
[G2923](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2923](#) [G3588](#) [G5257](#) [G2532](#) [G1519](#) [G5438](#) [G0906](#)

“Patana na mshtaki wako upesi wakati uwapo njiani pamoja naye kwenda mahakamani, ili mshtaki wako asije akakutia mikononi mwa hakimu, naye hakimu akakutia mikononi mwa askari, nawe ukatupwa gerezani.

26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν
amini ninakuambia wewe huta kamwe toka kutoka-hapo mpaka wakati
[G0281](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3756](#) [G3361](#) [G1831](#) [G1564](#) [G2193](#) [G0302](#)

ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.
utakapolipa - mwisho senti
[G0591](#) [G3588](#) [G2078](#) [G2835](#)

Amin, nakuambia, hautatoka humo hadi uwe umelipa senti ya mwisho.

27 Ἰκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Οὐ μοιχεύσεις:
Mlisikia kwamba ilisemwa Usi zini
[G0191](#) [G3754](#) [G2046](#) [G3756](#) [G3431](#)

“Mmesikia kwamba ilinenwa, ‘Usizini.’

- 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα
 mimi lakini ninawaambia ninyi kwamba kila - anayemtazama mwanamke
[G1473](#) [G1161](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G0991](#) [G1135](#)
- πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ
 kwa-lengo-la - kumtamani yeye tayari amezini-naye yeye katika - moyo
[G4314](#) [G3588](#) [G1937](#) [G0846](#) [G2235](#) [G3431](#) [G0846](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2588](#)
- αὐτοῦ.
 wake
[G0846](#)

Lakini mimi nawaambia kwamba, yeyote amtamaye mwanamke kwa kumtamani, amekwisha kuzini naye moyoni mwake.

- 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς, σκανδαλίζει σε, ἔξελε
 na-ikiwa na - jicho lako - kulia linakukosesha wewe ling'oe
[G1487](#) [G1161](#) [G3588](#) [G3788](#) [G4771](#) [G3588](#) [G1188](#) [G4624](#) [G4771](#) [G1807](#)
- αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ; συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται
 hilo na ulitupe kutoka-kwako wewe ni-afadhali kwa-maana kwako ili kiangamie
[G0846](#) [G2532](#) [G0906](#) [G0575](#) [G4771](#) [G4851](#) [G1063](#) [G4771](#) [G2443](#) [G0622](#)
- ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς
 kimoja cha viungo vyako na si wote - mwili wako utupwe katika
[G1520](#) [G3588](#) [G3196](#) [G4771](#) [G2532](#) [G3361](#) [G3650](#) [G3588](#) [G4983](#) [G4771](#) [G0906](#) [G1519](#)
- γένναν.
 jehnum
[G1067](#)

Jicho lako la kuume likikusababisha kutenda dhambi, ling'oe ulitupe mbali. Ni afadhali kwako kupoteza kiungo kimoja cha mwili wako kuliko mwili wako mzima ukatupwa jehnamu.

- 30 καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ
 na ikiwa - kulia yako mkono unakukosesha wewe ukate huo na
[G2532](#) [G1487](#) [G3588](#) [G1188](#) [G4771](#) [G5495](#) [G4624](#) [G4771](#) [G1581](#) [G0846](#) [G2532](#)
- βάλε ἀπὸ σοῦ; συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν
 utupe kutoka-kwako wewe ni-afadhali kwa-maana kwako ili kiangamie kimoja cha
[G0906](#) [G0575](#) [G4771](#) [G4851](#) [G1063](#) [G4771](#) [G2443](#) [G0622](#) [G1520](#) [G3588](#)
- μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γένναν ἀπέλθῃ.
 viungo vyako na si wote - mwili wako katika jehnum uende
[G3196](#) [G4771](#) [G2532](#) [G3361](#) [G3650](#) [G3588](#) [G4983](#) [G4771](#) [G1519](#) [G1067](#) [G0565](#)

Kama mkono wako wa kuume ukikusababisha kutenda dhambi, ukate, uutupe mbali. Ni afadhali kwako kupoteza kiungo kimoja cha mwili wako kuliko mwili wako mzima utupwe jehnamu.

- 31 Ἐρρέθη δέ, Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ
 Ilisemwa na Yeyote wakati atakayemwacha - mke wake ampe yeye
[G2046](#) [G1161](#) [G3739](#) [G0302](#) [G0630](#) [G3588](#) [G1135](#) [G0846](#) [G1325](#) [G0846](#)
- ἀποστάσιον:
 hati-ya-talaka
[G0647](#)

“Pia ilinenwa kwamba, ‘Mtu yeyote amwachaye mkewe sharti ampe hati ya talaka.’

- 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα
 mimi lakini ninawaambia ninyi kwamba kila – anayemwacha – mke
[G1473](#) [G1161](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G0630](#) [G3588](#) [G1135](#)
- αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι; καὶ ὃς
 wake isipokuwa–kwa sababu ya–uasherati anamfanya yeye kuzini na yeyote
[G0846](#) [G3924](#) [G3056](#) [G4202](#) [G4160](#) [G0846](#) [G3431](#) [G2532](#) [G3739](#)
- ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται.
 ambaye–ikiwa aliyeachwa ataoa anazini
[G1437](#) [G0630](#) [G1060](#) [G3429](#)

Lakini mimi nawaambia, yeyote amwachaye mkewe isipokuwa kwa kosa la uasherati, amfanya mkewe kuwa mzinzi. Na yeyote amwoaye yule mwanamke aliyeachwa, anazini.

- 33 Πάλιν, ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιорκήσεις; ἀποδώσεις
 Tena mlisikia kwamba ilisemwa – wa–zamani Usi ape–uongo utatekeleza
[G3825](#) [G0191](#) [G3754](#) [G2046](#) [G3588](#) [G0744](#) [G3756](#) [G1964](#) [G0591](#)
- δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου.
 lakini kwa Bwana – viapo vyako
[G1161](#) [G3588](#) [G2962](#) [G3588](#) [G3727](#) [G4771](#)

“Tena mmesikia walivyoambiwa watu wa zamani kwamba, ‘Usiape kwa uongo, bali timiza kiapo kile ulichofanya kwa Bwana.’

- 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως; μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ,
 mimi lakini ninawaambia ninyi msi ape kabisa si–kwa katika – mbingu
[G1473](#) [G1161](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3361](#) [G3660](#) [G3654](#) [G3383](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3772](#)
- ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ Θεοῦ;
 kwa–sababu kiti–cha–enzi ni cha Mungu
[G3754](#) [G2362](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2316](#)

Lakini mimi nawaambia, msiape kabisa: iwe kwa mbingu, kwa kuwa ni kiti cha enzi cha Mungu;

- 35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ;
 si–kwa katika – nchi kwa–sababu kiweka–miguu ni cha miguu yake
[G3383](#) [G1722](#) [G3588](#) [G1093](#) [G3754](#) [G5286](#) [G1510](#) [G3588](#) [G4228](#) [G0846](#)
- μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου Βασιλέως.
 si–kwa katika Hierosolúma kwa–sababu mji ni wa mkubwa Mfalme
[G3383](#) [G1519](#) [G2414](#) [G3754](#) [G4172](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3173](#) [G0935](#)

au kwa dunia, kwa kuwa ndipo mahali pake pa kuwekea miguu; au kwa Yerusalemu, kwa kuwa ndio mji wa Mfalme Mkuu.

- 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν
 si–kwa katika – kichwa chako uape kwa–sababu huwezi kuweza moja
[G3383](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2776](#) [G4771](#) [G3660](#) [G3754](#) [G3756](#) [G1410](#) [G1520](#)
- τρίχα λευκὴν ποιῆσαι, ἢ μέλαιναν.
 nywele nyeupe kuifanya au nyeusi
[G2359](#) [G3022](#) [G4160](#) [G2228](#) [G3189](#)

Nanyi msiape kwa vichwa vyenu, kwa kuwa hamwezi kuufanya hata unywele mmoja kuwa mweupe au mweusi.

- 37 ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναί; οὐ, οὐ; τὸ δὲ περισσὸν
iwe lakini - neno lenu ndiyo ndiyo hapana hapana - na zaidi-ya
[G1510](#) [G1161](#) [G3588](#) [G3056](#) [G4771](#) [G3483](#) [G3483](#) [G3756](#) [G3756](#) [G3588](#) [G1161](#) [G4053](#)
- τούτων, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.
hivi kutoka-kwa - mwovu ni
[G3778](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4190](#) [G1510](#)

| ‘Ndiyo’ yenu iwe ‘Ndiyo,’ na ‘Hapana’ yenu iwe ‘Hapana.’ Lolote zaidi ya hili latoka kwa yule mwovu.

- 38 Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα
Mlisikia kwamba ilisemwa Jicho badala-ya jicho na jino
[G0191](#) [G3754](#) [G2046](#) [G3788](#) [G0473](#) [G3788](#) [G2532](#) [G3599](#)
- ἀντὶ ὀδόντος;
badala-ya jino
[G0473](#) [G3599](#)

| “Mmesikia kwamba ilinenwa, ‘Jicho kwa jicho na jino kwa jino.’

- 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ; ἀλλ’ ὅστις σε
mimi lakini ninawaambia ninyi msi mpinge - mwovu bali yeyote wewe
[G1473](#) [G1161](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3361](#) [G0436](#) [G3588](#) [G4190](#) [G0235](#) [G3748](#) [G4771](#)
- ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην;
anayekupiga juu-ya - kulia shavu lako mgeuzie yeye pia - lingine
[G4474](#) [G1519](#) [G3588](#) [G1188](#) [G4600](#) [G4771](#) [G4762](#) [G0846](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0243](#)

| Lakini mimi nawaambia, msishindane na mtu mwovu. Lakini kama mtu akikupiga kwenye shavu la kuume, mgeuzie na la pili pia.

- 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες
na - anayetaka wewe kukushtaki na - kanzu yako kuchukua mwache
[G2532](#) [G3588](#) [G2309](#) [G4771](#) [G2919](#) [G2532](#) [G3588](#) [G5509](#) [G4771](#) [G2983](#) [G0863](#)
- αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον;
yeye pia - joho
[G0846](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2440](#)

| Kama mtu akitaka kukushtaki na kuchukua joho lako, mwachie achukue na koti pia.

- 41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὕπαγε μετ’ αὐτοῦ δύο.
na yeyote wewe atakayekushurutisha maili moja nenda pamoja-naye yeye mbili
[G2532](#) [G3748](#) [G4771](#) [G0029](#) [G3400](#) [G1520](#) [G5217](#) [G3326](#) [G0846](#) [G1417](#)

| Kama mtu akikulazimisha kwenda maili moja, nenda naye maili mbili.

- 42 τῷ αἰτοῦντί σε δός; καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ
- anayekuomba wewe mpe na - anayetaka kutoka-kwako wewe
[G3588](#) [G0154](#) [G4771](#) [G1325](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2309](#) [G0575](#) [G4771](#)
- δανίσασθαι, μὴ ἀποστραφῆς.
kukopa usi mkatalie
[G1155](#) [G3361](#) [G0654](#)

| Mpe yeye akuombaye, wala usimgeuzie kisogo yeye atakaye kukukopa.

- 43 Ἡκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν
 Mlisikia kwamba ilisemwa Utampenda - jirani yako na utamchukia -
[G0191](#) [G3754](#) [G2046](#) [G0025](#) [G3588](#) [G4139](#) [G4771](#) [G2532](#) [G3404](#) [G3588](#)
 ἐχθρόν σου.
 adui yako
[G2190](#) [G4771](#)

“Mmesikia kwamba ilinenwa, ‘Mpende jirani yako na umchukie adui yako.’

- 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ προσεύχεσθε
 mimi lakini ninawaambia ninyi wapendeni - adui zenu na waombeeni
[G1473](#) [G1161](#) [G3004](#) [G4771](#) [G0025](#) [G3588](#) [G2190](#) [G4771](#) [G2532](#) [G4336](#)
 ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς; <εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς
 kwa-ajili-ya - wanaowafukuza ninyi wabariki - wanaowalaani ninyi vizuri
[G5228](#) [G3588](#) [G1377](#) [G4771](#) [G2127](#) [G3588](#) [G2672](#) [G4771](#) [G2573](#)
 ποιεῖτε τοῖς ἐπιτρεπόντων ὑμᾶς καὶ μισοῦσιν ὑμᾶς;>
 watendeeni - wanaowachukia ninyi na wanaowachukia ninyi
[G4160](#) [G3588](#) [G1908](#) [G4771](#) [G2532](#) [G3404](#) [G4771](#)

Lakini ninawaambia: Wapendeni adui zenu na waombeeni wanaowatesa ninyi,

- 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ὅτι
 ili muwe watoto wa Baba yenu - aliye-katika mbinguni kwa-sababu
[G3704](#) [G1096](#) [G5207](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G3588](#) [G1722](#) [G3772](#) [G3754](#)
 τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει
 - jua lake anachomoza juu-ya waonu na wema na ananyesha
[G3588](#) [G2246](#) [G0846](#) [G0393](#) [G1909](#) [G4190](#) [G2532](#) [G0018](#) [G2532](#) [G1026](#)
 ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.
 juu-ya wenye-haki na wasio-na-haki
[G1909](#) [G1342](#) [G2532](#) [G0094](#)

ili mpate kuwa watoto wa Baba yenu aliye mbinguni. Kwa maana yeye huwaangazia jua lake watu waonu na watu wema, naye huwanyesha mvua wenye haki na wasio haki.

- 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν
 kwa-maana-ikiwa kwa-maana mtawapenda - wanaowapenda ninyi gani thawabu
[G1437](#) [G1063](#) [G0025](#) [G3588](#) [G0025](#) [G4771](#) [G5101](#) [G3408](#)
 ἔχετε? οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν?
 mnayo si pia - watoza-ushuru - vivyo-hivyo wanafanya
[G2192](#) [G3780](#) [G2532](#) [G3588](#) [G5057](#) [G3588](#) [G0846](#) [G4160](#)

Kama mkiwapenda tu wale wanaowapenda, mtapata thawabu gani? Je, hata watoza ushuru hawafanyi hivyo?

- 47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε?
 na ikiwa mtawasalimu - ndugu zenu tu nini zaidi mnafanya
[G2532](#) [G1437](#) [G0782](#) [G3588](#) [G0080](#) [G4771](#) [G3440](#) [G5101](#) [G4053](#) [G4160](#)
 οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;
 si pia - wapagani - vivyo-hivyo wanafanya
[G3780](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1482](#) [G3588](#) [G0846](#) [G4160](#)

Nanyi kama mkiwasalimu ndugu zenu tu, je, mnafanya nini zaidi ya wengine? Je, hata watu wasiomjua Mungu, hawafanyi hivyo?

48 Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡς ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, τέλειός
Muwe basi ninyi wakamilifu kama – Baba yenu – mbinguni mkamilifu
[G1510](#) [G3767](#) [G4771](#) [G5046](#) [G5613](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G3588](#) [G3770](#) [G5046](#)

ἐστίν.
alivyo
[G1510](#)

| Kwa hiyo kuweni wakamilifu kama Baba yenu wa mbinguni alivyo mkamilifu.